

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 29 ΜΑΪΟΥ 2015
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Ορεινοί
- β. Φεντερασιόν
- γ. Πατριαρχική Επιτροπή (1918).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

- α. Το δικαίωμα του «συνέρχεσθαι» και «συνεταιρίζεσθαι» κατοχυρώνεται συνταγματικά το 1844.
- β. Ο Τρικούπης δεν αποδεχόταν το χωρισμό των εξουσιών και στόχευε στη συγκέντρωση και τον έλεγχο τους από το κόμμα.
- γ. Το Ελληνικό Τυπογραφείο της Τραπεζούντας συνέβαλε αποφασιστικά στην ανάπτυξη της εθνικής συνείδησης.
- δ. Με τον Οργανικό Νόμο του 1900 δόθηκε οριστική λύση στο Κρητικό ζήτημα.
- ε. Η συνθήκη φιλίας και συνεργασίας ανάμεσα στους Μπολσεβίκους και τον Κεμάλ (Μάρτιος 1921) λειτούργησε ως ταφόπετρα του ποντιακού ζητήματος.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφερθείτε:

- α. στο μεταναστευτικό ρεύμα Ελλήνων από τη Ρωσία, μετά τη συνθήκη του Βουκουρεστίου (μονάδες 5) και
- β. στο προσφυγικό ρεύμα Ελλήνων από τη Ρωσία, το διάστημα 1919–1921. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφερθείτε στην κατάσταση του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα κατά τον 19ο αιώνα.

Μονάδες 15

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα Α, Β και Γ που σας δίνονται:

- α. να αναφερθείτε στις ρυθμίσεις της Σύμβασης της Λοζάνης της 30ης Ιανουαρίου 1923 για την ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, (μονάδες 13)
- β. να εξηγήσετε πώς η υπογραφή της Σύμβασης της Λοζάνης συνδέεται με την πραγματικότητα που είχε διαμορφωθεί μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, καθώς και με τις βλέψεις των ηγετών των δύο κρατών. (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Μια μέρα ήρθε στο Γκέλβερι Επιτροπή, από την Ελλάδα, όπως έλεγαν. Πήγαν μαζί τους και οι δικοί μας, για να κουβεντιάσουν για την Ανταλλαγή. [...] Οι άνθρωποι της Επιτροπής ήρθαν και μας έγραψαν τα ονόματα και τις περιουσίες μας. Μας είπαν πως θα γίνει Ανταλλαγή, θα πάμε στην Ελλάδα. Μας σύστησαν να μην φοβόμαστε. Να πουλήσουμε ό,τι μπορούμε από την κινητή μας περιουσία, και τα υπόλοιπα να τα πάρουμε μαζί μας. Μας είπαν πως, αν υπάρχουν στο χωριό μας τουρκεμένοι, μπορούνε, αν θέλουν, να φύγουν κι αυτοί για την Ελλάδα.

Η Έξοδος, τ.Β', Μαρτυρίες από τις επαρχίες της κεντρικής και νότιας Μικρασίας (Επιμ. Γ. Μουρέλος), Αθήνα: Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, 1982, σ. 9.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η ελληνική πλευρά [το 1923] επεδίωκε την ανταλλαγή των πληθυσμών. Ο Μουσταφά Κεμάλ συμμετείχε στον στενό πυρήνα των Νεότουρκων που κυβέρνησαν την Οθωμανική Αυτοκρατορία από το 1908 έως το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Βασική πολιτική των Νεότουρκων αποτελούσε η εκδίωξη των μη μουσουλμανικών εθνοτήτων από το έδαφος της αυτοκρατορίας. Η έξοδος των Ελλήνων κατά τη Μικρασιατική Καταστροφή ήταν μη αναστρέψιμη. Η εκδίωξη των εναπομεινάντων Ελλήνων από την Τουρκία ήταν απλώς ζήτημα χρόνου. Σε μια τέτοια περίπτωση, η Ελλάδα δεν θα είχε τη διαπραγματευτική ικανότητα να απαιτήσει τη μετανάστευση των τουρκο-μουσουλμανικών πληθυσμών της Ελλάδος.

Α. Μ. Συρίγος, Ελληνοτουρκικές σχέσεις, Αθήνα: Πατάκης 2014, σ. 53.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Και στο ζήτημα των μειονοτήτων, υπήρξε ανεπανόλητος ο ορθολογισμός και ο ρεαλισμός της βενιζελικής πολιτικής—και του Βενιζέλου προσωπικά. Κατεξοχήν δείγμα αυτής της ορθολογικής και ρεαλιστικής προσέγγισης υπήρξε η πρόωμη προθυμία του Βενιζέλου να αποδεχθεί την ανταλλαγή πληθυσμών ως ριζική μέθοδο επίλυσης των σχετικών ζητημάτων, ήδη από το 1914 (με την Τουρκία).

[...] Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, ο Βενιζέλος έσπευσε ανενδοίαστα να αναλάβει προσωπικά τη βαρύτερη ευθύνη της υποχρεωτικής ανταλλαγής των πληθυσμών (μολονότι προέβλεπε τότε ότι οι πρόσφυγες θα τον «αναθεματίσουν»). Στη συνέχεια ορθολογισμός και ρεαλισμός χαρακτήρισαν την κοσμογονία της προσφυγικής αποκατάστασης μέχρι την τελευταία της λεπτομέρεια.

Γ. Θ. Μαυρογορδάτος, *Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα* (Επιμ. Χ. Χατζηιωσήφ), τ. Β2', Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2003, σσ. 24-25.

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιολογώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα Α και Β που σας δίνονται, να εκθέσετε και να εξηγήσετε τη διάσταση απόψεων μεταξύ του πρίγκιπα Γεωργίου και του Ελευθερίου Βενιζέλου, σχετικά με το ζήτημα της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα, στο πλαίσιο της πρώτης κυβέρνησης της Κρητικής Πολιτείας. **Μονάδες 25**

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ο Βενιζέλος υπέρ της σταδιακής πορείας προς την ενωτική λύση

Ο σύμβουλος της δικαιοσύνης¹ εισηγήθηκε εμπιστευτικά στον ύπατο αρμοστή² το καλοκαίρι ήδη του 1900 τη διπλωματική μεθόδευση της σταδιακής εξελίξεως προς την ενωτική λύση: η άμεση επίτευξη της ενώσεως ήταν αδύνατη· η παράταση όμως του καθεστώτος της αρμοστείας ανέστελλε την εφαρμογή των μέτρων που θα επέτρεπαν τη βαθμιαία απαλλαγή της Μεγαλονήσου από τα δεσμά της διεθνούς εξαρτήσεως· έτσι επέβαλλε την άμεση υποταγή της στην απόφαση των Μεγάλων Δυνάμεων και την καθιστούσε έρμαιο των αντικρουόμενων ευρωπαϊκών συμφερόντων· αντίθετα, η ολοκλήρωση της αυτονομίας, σύμφωνη προς τις υποσχέσεις των Δυνάμεων και τις προβλέψεις του Συντάγματος, θα συντελούσε στην προαγωγή των εθνικών συμφερόντων στο εξωτερικό και την κατοχύρωση της αυτοδιοικήσεως στο εσωτερικό, ιδίως μετά τη διοργάνωση της πολιτοφυλακής από Έλληνες αξιωματικούς και την παράλληλη αποχώρηση των διεθνών στρατευμάτων.

[...] Η πρωτοβουλία του Ελευθερίου Βενιζέλου προκάλεσε την άμεση και αποφασιστική αντίδραση του πρίγκιπα Γεωργίου. Η εισήγησή του προσέκρουε τόσο στη γενική αρχή της ουσιαστικής διαχειρίσεως των διπλωματικών θεμάτων, ιδίως μάλιστα του Κρητικού, από τη δυναστεία, όσο και στην ειδικότερη αντίληψη της τελευταίας αυτής γύρω από τη μεθόδευση του εθνικού αγώνα.

Ο ύπατος αρμοστής, φορέας των εντολών της Αυλής των Αθηνών, με τη συγκατάθεση πάντοτε και της ελληνικής κυβερνήσεως, απέκρουσε τη συμβιβαστική εξελικτική διαδικασία και επιδίωκε περισσότερο να καταστήσει αβάσταχτη την πίεση από τις εσωτερικές συνθήκες, με την ελπίδα να εκβιάσει την ταχύτερη, κατά το δυνατόν, συγκατάθεση των ευρωπαϊκών Δυνάμεων στην ενωτική λύση.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών, τ. ΙΔ', σ. 201.

1 Ο Ελευθέριος Βενιζέλος

2 Ο πρίγκιπας Γεώργιος

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η διάσταση ανάμεσα στον πρίγκιπα Γεώργιο και τον Ελευθέριο Βενιζέλο

Ο πρίγκιπας Γεώργιος, έχοντας την αντίληψη ότι η άσκηση της εξωτερικής πολιτικής της Κρήτης ήταν αρμοδιότητα της ελληνικής μοναρχίας, ανέλαβε μόνος τη μεθόδευση της προσάρτησης της Μεγαλονήσου στη μητέρα πατρίδα χωρίς να συμβουλευτεί τους υπουργούς του για τις ενδεδειγμένες ενέργειες και διαπραγματεύσεις. Η πρωτοβουλία του είχε τη μορφή προσωπικών συζητήσεων με τον τσάρο της Ρωσίας και απευθείας διαπραγματεύσεων με τους υπουργούς Εξωτερικών της Ρωσίας, της Γαλλίας, της Αγγλίας και της Ιταλίας. Ο Βενιζέλος θεώρησε πρόωρες τις ενέργειες του ύπατου αρμοστή, κρίνοντας ότι η κρητική κυβέρνηση ήταν ασταθής και τα συνταγματικά θεμέλια ασαφή. Πίστευε και υποστήριζε την ανακήρυξη της Κρήτης σε ανεξάρτητο πριγκιπάτο ως τελευταίο στάδιο για τη νομότυπη πραγματοποίηση της ένωσης της με την Ελλάδα.

[...] Ο πρίγκιπας δεν ήταν ικανός να αντιληφθεί τη λεπτή διαφορά μεταξύ της δεσποτικής διακυβέρνησης με ξένη κηδεμονία και, από την άλλη μεριά, της πλήρους αυτονομίας χωρίς ξένες επεμβάσεις και με κυβερνήτη διορισμένο από την ελληνική κυβέρνηση, που υποστήριζε ο Βενιζέλος ως ασφαλέστερη μεθόδευση για την απώτερη επίτευξη του ενωτικού σκοπού... Ο πρίγκιπας Γεώργιος είχε την πεποίθηση ότι οποιαδήποτε λύση του Κρητικού θα προερχόταν από τις Μεγάλες Δυνάμεις και, κατά τη γνώμη του, οι πολιτικοί παράγοντες της Κρήτης ήταν άσχετοι με το θέμα, αν όχι επιζήμιοι... Στάθηκε αδύνατο γι' αυτόν να αντιληφθεί τη σημασία της πολιτικής κινητοποίησης των ίδιων των Κρητικών, καθώς και την εύλογη απαίτησή τους να αποκτήσουν τον έλεγχο της τύχης τους μετά από αιώνες αγώνων κατά των Τούρκων κυριάρχων.

Α. Μακράκης, *Ελευθέριος Βενιζέλος*, σσ. 397-403, στο *Αξιολόγηση των μαθητών της Γ' Τάξης του Ενιαίου Λυκείου στο μάθημα Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας*, τ. Β', ΥΠΕΠΘ (Κ.Ε.Ε.), Αθήνα 2000, σσ. 315-316.

Όλα τα κείμενα αποδόθηκαν σε μονοτονικό· διατηρήθηκε, όμως, η ορθογραφία τους.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. «Ορεινοί»

Μεγάλη πολιτική παράταξη της Εθνοσυνέλευσης του 1862 - 64 που απαρτιζόταν από διάφορες ομάδες, υπό τον Δ. Γρίβα και τον Κ. Κανάρη, με κοινό στόχο την αντίσταση στην πολιτική των πεδινών. Βρήκαν υποστηρικτές μεταξύ των μικροκαλλιεργητών, των κτηνοτρόφων, των εμπόρων, των πλοιοκτητών.

β. «ΦΕΝΤΕΡΑΣΙΟΝ»

Μεγάλη πολυεθνική εργατική οργάνωση της Θεσσαλονίκης με πρωτεργάτες σοσιαλιστές από την ανοιχτή σε νέες ιδέες εβραϊκή κοινότητα της πόλης, η οποία μετά το τέλος των βαλκανικών πολέμων και την ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα, αποτέλεσε σημαντικό δίαυλο για τη διάδοση της σοσιαλιστικής και εργατικής ιδεολογίας στη χώρα.

γ. «ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ»

Η επιστροφή των προσφύγων στη Μικρά Ασία ξεκίνησε τους τελευταίους μήνες του 1918 μετά τον τερματισμό του πολέμου για την Τουρκία. Τον Οκτώβριο του 1918 συστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη «Πατριαρχική Επιτροπή», με σκοπό την οργάνωση του επαναπατρισμού των εκτοπισμένων, με τη βοήθεια του Πατριαρχείου και της ελληνικής κυβέρνησης (Υπ. Περιθάλψεως). [Αρχικά επιτράπηκε να επιστρέψουν οι ευπορότεροι και οι πρόσφυγες οι προερχόμενοι από ορισμένες μόνο περιοχές της Δυτικής Μικράς Ασίας. Οι περισσότεροι επέστρεψαν στις εστίες τους μετά την απόβαση του ελληνικού στρατού στη Σμύρνη, το Μάιο του 1919. Μέχρι το τέλος του 1920 η πλειονότητα των προσφύγων είχε επιστρέψει στη Μικρά Ασία και την Ανατολική Θράκη.]

ΘΕΜΑ Α2

α. Α, β. Α, γ. Σ, δ. Α, ε. Σ.

ΘΕΜΑ Β1

α. Σχολ. βιβλίο σελ. 137 «Την εποχή αυτή ... ελληνικής κυβέρνησης.»

β. Σχολ. βιβλίο σελ. 140 «Την περίοδο 1919 - 1921 ... Αρμένιοι και Ρώσοι.»

ΘΕΜΑ Β2

Σχολ. βιβλίο σελ. 46 «Οι διαφορές του αγροτικού ... ταξικό περιεχόμενο.»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α. Αναφορικά με τις ρυθμίσεις της Σύμβασης της Λοζάνης βλέπε σχολ. βιβλίο σελ. 149, Ενότ. 3 «Στις 24 Ιουλίου 1923 ... (σελ. 151) επίμαχων περιοχών.» και σελ. 151 - 152 «Με βάση το άρθρο ... περιουσίας των ανταλλαξιμών».

Χαρακτηριστική είναι η μαρτυρία του Μικρασιάτη πρόσφυγα που παρατίθεται στο πρώτο παράθεμα από την «Εξόδο», στο οποίο επιβεβαιώνεται ότι με παρότρυνση στελεχών της ελληνικής αντιπροσωπείας της Μικτής Επιτροπής Ανταλλαγής κατεγράφησαν οι περιουσίες των προς ανταλλαγή Ελλήνων Μικρασιατών, ακόμα και των «τουρκεμένων», δηλαδή όσων είχαν εξισλαμιστεί, προκειμένου να αποζημιωθούν για την ακίνητη περιουσία τους μελλοντικά. Εξάλλου τονίζεται ότι υπήρχε πρόβλεψη να μεταφέρουν την κινητή τους περιουσία.

β. Για το κατά πόσον η Σύμβαση της Λοζάνης ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα της εποχής και εξυπηρετούσε τις βλέψεις του Κεμάλ και του Βενιζέλου βλέπε σχολ. βιβλίο σελ. 151 «Όταν έγινε γνωστή ... Ελληνικού κράτους.»

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται από τα παραθέματα του Α. Μ. Συρίγου για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις και του Γ. Θ. Μαυρογορδάτου για την Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα. Συγκεκριμένα, στο δεύτερο κατά σειρά παράθεμα εξηγείται ότι ο Κεμάλ, ως «σκληροπυρηνικός» Νεότουρκος ήδη από το 1908, είχε ως βασική πολιτική επιδίωξη τον εκτουρκισμό της Οθωμ. Αυτοκρατορίας, που συνεπαγόταν και την εκδίωξη των μη μουσουλμανικών πληθυσμών από αυτήν. Επομένως, ήταν δεδομένη η εκδίωξη και των «εναπομεινάντων» Μικρασιατών Ελλήνων, γι' αυτό η ελληνική πλευρά έπρεπε να προλάβει να συμφωνηθεί η ανταλλαγή των πληθυσμών,

ώστε να μπορέσει να διαπραγματευθεί αποτελεσματικά την αντίστοιχη μετανάστευση των μουσουλμάνων από την Ελλάδα.

Χαρακτηριστικό είναι ότι ο Μαυρογορδάτος στο τρίτο κατά σειρά παράθεμα εξαίρει το Βενιζέλο για την ορθολογιστική του πολιτική, επειδή βλέποντας τα γεγονότα στο πλαίσιο του πολιτικού ρεαλισμού πρωτοστάτησε στην αποδοχή της υποχρεωτικής ανταλλαγής πληθυσμών. Ανέλαβε μάλιστα την πολιτική ευθύνη γι' αυτήν προσωπικά, παρακάμπτοντας τις έντονες αντιδράσεις των προσφύγων, προκειμένου να είναι σε θέση η Ελλάδα ήδη από το 1914 να επιλύσει όλες τις ελληνοτουρκικές εκκρεμότητες αλλά και να αναλάβει με αποτελεσματικότητα την υποχρέωση απέναντι στους πρόσφυγες να τους αποκαταστήσει.

ΘΕΜΑ Δ1

Αναφορικά με τη διάσταση απόψεων μεταξύ του Πρίγκιπα Γεωργίου και του Ελ. Βενιζέλου σχετικά με το ζήτημα της Ένωσης Κρήτης – Ελλάδας βλέπε σχολ. βιβλίο Ενότητα 3 σελ. 208 «Αλλά το πιο σημαντικό ... από Έλληνες αξιωματικούς.» (σελ. 209)

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται από το δύο παραθέματα της Ιστορίας του Ελληνικού έθνους και του Α. Μακράκη στα οποία εξηγείται η ουσία της μεταξύ τους διαφοράς. Συγκεκριμένα, όσον αφορά στο Βενιζέλο, το πρώτο παράθεμα τονίζει ότι ήδη από το 1900 τασσόταν υπέρ της διπλωματικής μεθόδου των σταδιακών κατακτήσεων προς την Ένωση, δεδομένου ότι η άμεση επίτευξη της ένωσης ήταν αδύνατη. Ως πρώτο βήμα θεωρούσε απαραίτητο να καταργηθεί η αρμοσεία και να αποτιναχθεί η διεθνής προστασία - εξάρτηση, διότι διαφορετικά το ενωτικό ζήτημα θα το διαχειρίζονταν αποκλειστικά οι Μεγ. Δυνάμεις, εντάσσοντάς το στο μεταξύ τους ανταγωνισμό συμφερόντων. Μόνο αν η Κρήτη γινόταν αυτόνομο κράτος - όπως εξάλλου είχαν ήδη υποσχεθεί οι Μ. Δυνάμεις και όριζε ήδη το Κρητικό Σύνταγμα - θα μπορούσε να βρεθεί λύση στο ενωτικό και θα βελτιωνόταν το καθεστώς της εσωτερικής αυτοδιοίκησης. Βασική προϋπόθεση για την αυτονομία ήταν βεβαίως η συγκρότηση Κρητικής Πολιτοφυλακής από Έλληνες αξιωματικούς, η αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων από το νησί και ο διορισμός κυβερνήτη από την ελληνική κυβέρνηση χωρίς ξένες επεμβάσεις.

Από την άλλη, ο πρίγκιπας αντέδρασε στην πολιτική του Βενιζέλου, επειδή θεωρούσε τη διαχείριση των διπλωματικών ζητημάτων της Κρήτης και του ενωτικού αποκλειστικό προνόμιο της Δυναστείας της Ελλάδας και του ιδίου που ήταν «φορέας των εντολών της Αυλής των Αθηνών». Αντίθετα, θεωρούσε την ανάμειξη των πολιτικών παραγόντων του νησιού επιζήμια. Έτσι διαχειρίστηκε προσωπικά το ενωτικό ζήτημα με τη μορφή συνεχών παραστάσεων και υπομνημάτων προς τις Μ. Δυνάμεις, ώστε να «καταστήσει αβάσταχτη την πίεση» και να «εκβιάσει την ταχύτερη συγκατάθεση των ευρωπαϊκών Δυνάμεων». Στο πλαίσιο αυτής της πολιτικής δικαιολογούνται οι προσωπικές επαφές του Γεωργίου με τον τσάρο της Ρωσίας και τους υπουργούς εξωτερικών της Ρωσίας, Γαλλίας, Αγγλίας και Ιταλίας.

Σχολ. βιβλίο σελ. 209 «Η διάσταση των απόψεων ... του τόπου μου!» Η προσωπική αντιπαράθεση των δύο ανδρών έγκειται αφ' ενός στο συγκεντρωτισμό του Γεωργίου σχετικά με την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής της Κρήτης και αφ' ετέρου στην εντελώς διαφορετική αντίληψη που είχαν για τους επιδιωκόμενους σκοπούς και τα μέσα επίτευξής τους. Ο μεν Βενιζέλος θεωρούσε πρόωρες τις ενέργειες του Γεωργίου, εφόσον η κρητική κυβέρνηση και το σύνταγμα ήταν ακόμα «ανώριμα» πολιτικά και πίστευε ότι ήταν ακόμα μη ρεαλιστικός ο στόχος της ανεξαρτητοποίησης της Κρήτης.

Ο Γεώργιος από την άλλη, δεν ήταν τόσο ευέλικτος να κινείται στους λαβύρινθους της ευρωπαϊκής διπλωματίας, όπως ο Βενιζέλος, και πραγματικά δεν κατανοούσε την πολιτική πρότασή του περί αυτονομίας χωρίς την επέμβαση των Μεγ. Δυνάμεων.

«Σχολ. βιβλίο «Κακοί σύμβουλοι ... κλίμα διχασμού» σελ. 209

ΚΡΙΤΙΚΗ

Τα φετινά θέματα στο μάθημα της Ιστορίας της Θεωρητικής Κατεύθυνσης θεωρούνται αναμενόμενα και χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες. Με εξαίρεση το θέμα Β1 που απαιτούσε την άντληση πληροφοριών από δύο διαφορετικές ενότητες του προσφυγικού κεφαλαίου, τα υπόλοιπα θέματα της Ομάδας Α μπορούν να απαντηθούν χωρίς δυσκολία από τους καλά προετοιμασμένους μαθητές. Οι ασκήσεις της Ομάδας Β δεν κρίνονται απαιτητικές, καθώς παρά την έκτασή τους η σύνθεση των πληροφοριών του σχολικού βιβλίου και των παραθεμάτων δεν είχε σημαντικές δυσκολίες.

Επιμέλεια: ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝ. - ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Ν. - ΚΑΤΡΑΚΗ Μ.